

خبر

- ۳ - اخبار معاونت طرح و برنامه
- ۴ - اخبار پژوهشکده علوم گیاهی
- ۵ - برگزاری کارگاه بازنگري، بهبود و بومي سازي استاندارد ۱۱۰۰۰ ارگانیک ایران
- ۶ - اولین همایش و نمایشگاه فرصت های پژوهش و تحقیق در صنعت سیمان در دانشکده مهندسی برگزار شد
- انتقال تعدادی از دستگاه های آزمایشگاه مرکزی به ساختمان جدید آن
- اخبار دانشکده ادبیات
- ۹ - اخبار دانشجویی و فرهنگی
- ۱۰ - اخبار کوتاه
- ۱۱ - تازه های نشر

گزارش

- ۱۲ - برگزاری اولین همایش منطقه‌ای و چهارمین همایش دانشگاهی نظام پیشنهادهای دانشگاه
- ۱۳ - معرفی دانشکده معماری و شهرسازی
- ۱۴ - معرفی گیاه بارهنگ
- ۱۵ - ارایه گزارش سفر دو روزه دانشجویان خارجی و فارسی آموزان در قطب علمی

مصاحبه

- ۱۶ - گفتگو با مهندس اکبرزاده مدیر ساختمان ها و تأسیسات دانشگاه

گوناگون

- ۱۸ - زایش تدبیر، حاصل پیوند گزاره های کلیدی؛ آزمون تدبیرها با معیارها
- ۲۰ - دیماه در یک نگاه
- ۲۱ - دانشگاه در آینه رسانه ها
- ۲۲ - انتصاب و ابقاء
- ۲۳ - ارتقاء
- ۲۴ - تسلیت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیک دانشگاه

پیک دانشگاه - شماره ۱۲۹ آذر ۹۱

صاحب امتیاز: روابط عمومی دانشگاه فردوسی مشهد
 زیر نظر: دکتر سید حسین سیدموسوی مدیر دفتر ریاست و
 روابط عمومی دانشگاه

تنظیم و تدوین: صدیقه عشقی

گرافیک: محمد یعقوبی

همکاران این شماره: محمد علی عبدی زاده، ماشاءاله فیضی
 معصومه کربلایی، الهام محمدی و جواد روحانی نژاد
 رابطان خبری: محمد آمار - داود اسدیان - سیدمحمد بینش - مجید
 پازوکی - حسن پرسا - اعظم جنتی فر - محسن حسن زاده - رضا
 دانایی - احسان سالاری - حسین فرمانی - مصطفی قندهاری - فاطمه
 ناصری - غلامحسین نوعی - الیاس نیازی

پیک دانشگاه در گزینش، ویرایش و خلاصه نمودن مطالب
 دریافتی آزاد است

نشانی: مشهد - میدان آزادی - پردیس دانشگاه - سازمان

مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد

تلفن سازمان مرکزی: ۸۰۲۰۰۰

تلفن و نمابر روابط عمومی: ۸۳۶۰۳۰

کد پستی: ۹۱۷۷۹۴۸۹۷۴

نسخه الکترونیکی پیک را در بخش نشریات سایت دانشگاه
 فردوسی مشهد ببینید

پست الکترونیکی پیک دانشگاه: rabet@staff.um.ac.ir

کشف یک گونه جدید گیاهی از استان خراسان رضوی برای اولین بار در دنیا

Klasea nana گونه‌ای جدید از جنس گل‌گندمی یا گوش‌بره است که برای اولین بار در دنیا، توسط پژوهشکده علوم گیاهی دانشگاه جمع آوری گردیده است. با همکاری محققان پژوهشکده علوم گیاهی دانشگاه فردوسی مشهد و گروه زیست‌شناسی دانشگاه بوعلی سینای همدان، یک گونه گیاهی جدید از خانواده گل آفتابگردان (*Asteraceae*)، برای اولین بار به دنیای علم گیاه‌شناسی معرفی شد. این گیاه که برای نخستین بار توسط همکاران پژوهشکده علوم گیاهی از کوه‌های هزارمسجد، منطقه رادکان واقع در شمال‌غربی چناران جمع‌آوری گردیده، به نام *Klasea nana* نام‌گذاری شده است. جنس *Klasea*، پیش‌تر به نام *Serratula* شناخته می‌شد. از این جنس، ۱۲ گونه در ایران می‌روید که فقط یک گونه آن به نام *Klasea latifolia* از خراسان گزارش شده بود. با معرفی گونه جدید، تعداد آنها در ایران به ۱۳ و در خراسان به دو گونه افزایش می‌یابد. نام فارسی این جنس، گل‌گندمی است؛ اما در خراسان، به گوش‌بره معروف است.

مقاله این رویداد علمی به تاریخ ۳۰ نوامبر ۲۰۱۲ در شماره ۴۹ جلد‌های ۵ و ۶ مجله *Annales Botanici Fennici* کشور فنلاند به چاپ رسیده است. علاقه‌مندان برای مشاهده آن می‌توانند به سایت www.sekj.org صفحه <http://www.sekj.org/PDF/ anb49-free/ anb49-402i.pdf> مراجعه کنند.

محمدرضا جوهرچی؛ عضو هیات علمی بازنشسته گروه پژوهشی گیاه‌شناسی، پژوهشکده علوم گیاهی دانشگاه فردوسی مشهد

اخـ بار پژوهشکده علوم گیاهی

بازدید دانشجویان دانشگاه پیام‌نور از پژوهشکده علوم گیاهی

در واپسین روزهای آبان‌ماه جاری، گروهی شامل حدود ۶۰ تن از دانشجویان گروه کشاورزی دانشگاه پیام‌نور مرکز مشهد همراه با اساتید خود از بخش‌های مختلف پژوهشکده علوم گیاهی دانشگاه بازدید نمودند. در این رویداد دانشگاهی، ابتدا فیلم معرفی پژوهشکده برای این گروه در سالن اجتماعات پژوهشکده به نمایش درآمد و پس از آن، دانشجویان همراه با اساتید خود از کتابخانه پژوهشکده و به‌ویژه منابع تخصصی هرباریومی و نیز آزمایشگاه‌ها، دیدن کردند و توضیحات لازم را از کارشناسان هر قسمت دریافت نمودند. در ادامه، سایت اینترنتی جدید پژوهشکده توسط کارشناس روابط عمومی پژوهشکده برای میهمانان معرفی شد و در پایان، نشریه علمی-پژوهشی پژوهش‌های حیوانات ایران و روال کار آن از دریافت مقالات تا پذیرش و چاپ آنها، برای دانشجویان توضیح داده شد.

**نگاهی دوباره به علف‌هایی که هرز نیستند؛
بازخوانی خواص چشمگیر گیاهان اطراف ما:**

بارهنگ

خواص و کاربردها

طبق آنچه در منابع مختلف از جمله ذخیره خوارزمشاهی، سیدنه ابوریحان بیرونی، قانون ابوعلی سینا، الاینه عن حقایق الادویه ابومنصور هروی و تحفه حکیم مؤمن آمده است، طبع بارهنگ، سرد و خشک در درجه دوم است. همه بخش‌های گیاه بارهنگ شامل برگ و ریشه و دانه آن، مصارف دارویی دارند؛ اما، برگ و ریشه آن را بیشتر به صورت استعمال خارجی و تخم بارهنگ را بیشتر به صورت مصارف داخلی استفاده می‌کنند. بارهنگ، اثر قابض و نرم‌کنندگی دارد و به‌عنوان تب‌بر، تصفیه‌کننده خون، آرام‌کننده و رافع تحریکات مجاری تنفسی و ادراری مطرح است. همچنین بارهنگ در رفع ناراحتی‌های آسم آمفیزم، اسهال‌های ساده و صفراوی، خون‌ریزی‌های دستگاه گوارش، ورم مخاط دهان، درد دندان و حتی درد گوش، مؤثر است.

برگ‌های تازه بارهنگ، خواص ضدباکتریایی قوی دارند؛ به همین جهت، برای التیام زخم‌ها، جراحات‌ها و سطوح ملتهب و آزرده بدن مورد استفاده قرار می‌گیرند. مالیدن له‌شده برگ تازه و تمیز بارهنگ بر روی زخم‌ها ضمن این که آنها را از چرکی شدن محافظت می‌کند، باعث التیام آنها نیز می‌گردد. کاربرد آن برای زخم‌های کهنه و چرکی شدید نیز سبب بازشدن سر زخم و خروج چرک و در نهایت، بهبود زخم می‌گردد. همچنین برای قطع خون‌ریزی و رفع درد ناخن (عقربک)، ناراحتی‌های پوستی و جوش‌های صورت و نیز فروکش کردن ورم صورت ناشی از آبه (پبله) دندان، توصیه شده است. پانسمان زخم‌ها با پخته برگ تازه بارهنگ نیز در بهبود آنها اثر تسریع‌کنندگی دارد.

جوشانده برگ بارهنگ همراه با گل‌های اکلیل‌الملک (یونجه‌باغی زرد) و گل‌گندم، به صورت مایع شستشوی چشم، در رفع ورم ملتحمه بسیار مؤثر است. برای تهیه این محلول، ۱۰ گرم برگ بارهنگ را به همراه مقدار کمی از دو گل یادشده در ۱۵۰ گرم آب جوش، دم می‌کنند.

برای درمان بیماری‌های ریوی، برگ تمیز و شسته‌شده بارهنگ را روی پارچه تمیزی پهن می‌کنند تا خشک شود. سپس آن را خرد می‌کنند و شیره آن را می‌گیرند و هم‌وزن آن، عسل اضافه کرده به مدت ۲۰ دقیقه، دم می‌کنند. مصرف این دم کرده برای بیماری‌های ریوی بسیار مفید است. از مخلوط ۱۰ درصد پودر برگ بارهنگ با وازلین، پمادی به‌دست می‌آید که مالیدن آن روی زخم‌های چرکین و دردناک، سبب بهبود آنها می‌شود و به سرعت، چرک را می‌خشکاند.

در ادامه سلسله مطالب مربوط به معرفی گونه‌های گیاهی دارویی واقع در پردیس دانشگاه فردوسی مشهد، در این بخش به بررسی گیاه بارهنگ می‌پردازیم.

معرفی گیاه و رویشگاه آن

بارهنگ یا بارتنگ که در کتاب‌های طب سنتی قدیمی از آن به نام لسان الحمل (زبان گوسفند) یاد شده است، گیاهی است علفی، چندساله، بدون ساقه، به ارتفاع ۱۰ تا ۷۰ سانتی‌متر با برگ‌های پهن و گسترده و دم‌برگ‌های بلند. پهنک برگ آن که شبیه زبان گوسفند است، ۳ تا ۷ رگبرگ طولی مشخص دارد. گل آذین آن به صورت خوشه باریک و کشیده‌ای است که در انتهای پایک بلند و بدون انشعاب خود قرار دارد. این گل آذین در هنگام رسیدن، دارای بذره‌های فراوان و انبوهی است. تخم بارهنگ عبارت از دانه‌های ریز قهوه‌ای تیره تا متمایل به سیاه است و چنانچه در آب قرار گیرد، لایه رویی آن با ایجاد لعاب، تورم آن را سبب می‌شود.

بارهنگی که در طب سنتی بیشتر از آن استفاده می‌کنند، گیاه *Plantago major* یا لسان‌الحمل کبیر است. گیاه *Plantago lanceolata* نیز که آن را به اسامی بارهنگ سرنیزه‌ای (بارهنگ کاردی) یا لسان‌الحمل صغیر می‌نامند، خواص مشابهی دارد و آن را نیز مورد استفاده قرار می‌دهند. این گیاهان معمولاً به صورت علف‌هرز در مکان‌های مرطوب مانند حاشیه جوی‌های آب، مزارع، باغ‌ها، باغچه‌ها و فضاهای سبز شهری و خانگی می‌رویند و به راحتی در دسترس انسان‌ها قرار دارند. بارهنگ‌ها را می‌توان در پردیس دانشگاه فردوسی مشهد نیز به راحتی مشاهده کرد.

ترکیبات شیمیایی:

در گیاه بارهنگ، گلیکوزیدی به نام اوکوبین و موادی همچون پلاتنازین و ساپونین وجود دارد. در تخم بارهنگ، وجود مقدار زیادی مواد گلوئیینی، اسید پلاتنونولیک، اسید سوکسینیک، آدنین، کولین، اکوبین و هولوزید پلاتنوز را گزارش کرده‌اند. تخم بارهنگ حدود ۱۰ درصد مواد روغنی دارد. روغن بارهنگ، زردرنگ است و بویی مطبوع و طعمی شبیه روغن گردو دارد.

ارائه گزارش سفر دوروزه دانشجویان خارجه وفارسه آموزان در قطب علمه

قطب علمي فردوسي شناسي روز ۲۲ آذرماه جاري ميزبان ميهماناني از خواف و گروهی از دانشجویان خارجی و تحصیلات تکمیلی بود که به منظور ارائه گزارش سفر دو روزه دانشجویان خارجی و فارسی آموزان دانشگاه گردهم آمده بودند. در این جلسه که با حضور دکتر محمدجعفر یاحقی، دکتر علیرضا عابدیان برگزار شد، ابتدا دکتر یاحقی مدیر قطب علمي فردوسي شناسي ضمن عرض خیرمقدم به ميهمانان خوافي سخنانی را راجع به قابلیت‌های فرهنگی و تاریخی این منطقه عنوان نمود. سپس دکتر علیرضا عابدیان، درباب این سفر توضیحاتی را ارائه نمود و سفر به شهر خواف را عاملی برای آشنایی هرچه بیشتر غیر ایرانیان با فرهنگ و تاریخ غنی این منطقه دانست.

در ادامه خاتم نغمه دادور، به ارائه گزارشی تصویری از این سفر پرداخت و نکاتی را راجع به مکان‌های دیدنی تربت جام، تایباد، سنگان، خرگرد و خواف عنوان نمود.

پس از آن آقای توکلی از ميهمانان خوافي ضمن تشکر از دانشجویان خارجی و استادان ایشان که همت کرده و از این منطقه بازدید نموده‌اند، به بیان برخی نکات درباره آسبادهای نشیمن پرداخت. دیگر ميهمانان خوافي نیز ضمن تشکر از دانشجویان و استادان ایشان از آنها درخواست نمودند تا نظرات و پیشنهادهايشان را درباره آنچه دیده بودند و آنچه باید در خصوص بناها و آثار تاریخی این منطقه انجام پذیرد ارائه نمایند.

پس از آن آقای خلیل الله افضلی، خاتم‌ها شکوفه اکبرزاده، مژگان موحد و سرورسا رفیع‌زاده از دانشجویان افغانستانی و همچنین سوآ و شاو فارسی آموزان کره‌ای و ژاپنی و تعدادی دیگر از دانشجویان خارجی ضمن تشکر از بانیان و میزبانان این سفر به ارائه پیشنهاداتی پرداختند.

کمپرس برگ‌های تازه و خردشده بارهنگ برای فرونشاندن ورم‌ها، نقاط ضرب‌دیده و کوفتگی‌ها و التیام زخم‌های عفونی، سوختگی‌های ناشی از آتش و جای نیش حشرات، مفید است.

تخم بارهنگ، قابض، محرک، تب‌بر، معرق، مُدرّ و معالج اسهال خونی است. همچنین آن را برای رفع اختلالات کلیوی و معالجه کولیک، مالاریا، سرفه، آسم برونشیتی و قطع خون‌ریزی و معالجه امراض مثانه و سوزاک، توصیه کرده‌اند. خوردن یا تنقیه عصاره تخم یا لعاب بارهنگ برای التیام زخم‌های روده‌ای و قطع خون‌ریزی بواسیر، سودمند است. تخم بارهنگ برای رفع خون‌روی‌ها و زخم‌های ریوی و وجود خون در اخلاط بدن، سل، تنگی نفس، بیماری‌های کبدی، زردی و برگشت غذا از معده به مری (ریفلکس)، مفید است. جوشانده تخم بارهنگ در رفع التهابات دستگاه ادراری به‌ویژه در صورت وجود خون در ادرار، مؤثر است. غرغره عصاره بارهنگ در بهبود ورم لوزه‌ها و خون‌ریزی لته، مؤثر است. مضمضه کردن دم کرده ریشه یا آب برگ بارهنگ برای کاهش ورم مخاط دهان و تسکین درد دندان، سودمند است. برای تهیه جوشانده ریشه یا برگ بارهنگ، ۸۰ تا ۱۰۰ گرم تمیزشده آن را در یک لیتر آب می‌جوشانند و پس از صاف کردن، روزی ۳ تا ۴ فنجان می‌خورند.

یکی از کاربردهای مهم تخم بارهنگ، استفاده آن در داروی ترکیبی چهارتخم لعابی است. چهارتخم لعابی یکی از داروهای ترکیبی متداول در طب سنتی بوده است که در اکثر خانه‌ها یافت می‌شود. این دارو به عنوان برطرف‌کننده سرفه‌های خشک سردردآور و خشکی و خارش گلو، نرم‌کننده سینه و رفع‌کننده گرفتگی صدا و به طور کلی برای بهبود انواع سرفه‌ها و به‌خصوص سیاه‌سرفه مورد استفاده قرار می‌گرفت. در تهیه این دارو، از تخم بارهنگ، قدومه، بهدانه و تخم مرو (مروبه یا کنو) یا به جای آن، تخم شیرینی یا بالنگو همراه با اندکی انزروت و صمغ عربی بهره می‌بردند. معمولا این مخلوط را در آب جوشیده ولرم، می‌خیساندند که این امر باعث ایجاد ماده ژله‌مانندی می‌شود که خوردن آن در وعده‌های منظم موجب از بین رفتن التهابات گلو و سرفه‌های شدید می‌گردد. این دارو، اثراتی مفیدتر از شربت‌های اکسپکتورانت و دیفن هیدرامین و مانند آنها دارد.

احتیاط:

اگرچه بارهنگ در دسته گیاهان دارویی بی‌ضرر قرار گرفته است، عصاره آن برای طحال، مضر است که مصلح آن، مصطکی می‌باشد. پخته‌شده ریشه و برگ آن نیز برای ریه، مضر است که مصلح آن نیز عسل است. لذا در جریان درمان این بیماری‌ها حتما باید از مصلح مربوطه نیز استفاده شود؛ در غیر این صورت، ممکن است عوارض جانبی بروز کند. مقدار خوراک تخم بارهنگ در هر وعده، حداکثر تا ۱۲ گرم است.

محمدرضا جوهرچی؛ عضو هیات علمی بازنشسته گروه پژوهشی گیاه‌شناسی، پژوهشکده علوم گیاهی